

Dato: 27-6-2026

Til: Randers Kommune, overfladevand@randers.dk

Opgravning i Gudenåen

Byrådet i Randers vedtog på sit møde 22-6-2026 forslaget:

”At der gennemføres oprensning i sommeren 2026, så sejlads på Gudenåen igen kan udøves – særligt ved E45-broen (sandøer) og ved Nørreåens udmunding i Gudenåen på baggrund af vedhæftede borgerhenvendelse.”

Beslutningen kom overraskende for DN, og da vi mener Gudenåen i videst muligt omfang bør mæandere frit, vil vi gennemgå de mere detaljerede projektbeskrivelser, tilladelse og dispensationer, der skal udmønte beslutningen, og DN vil benytte sin klageadgang, hvis der træffes afgørelser, vi mener er væsentlige og i strid med lovgivningen.

Men inden da, vil vi med denne henvendelse kommentere både beslutningen, som den er truffet (oprensning af aflejret sediment med henblik på sejlads), og den beslutning, som flere byrådsmedlemmer angiveligt mener, de har truffet (lovliggørelse af vedligehold som konsekvens af Klagenævnets afgørelse af 7-4-2026).

Byrådet besluttede at gennemføre oprensning i sommeren 2026, så sejlads på Gudenåene igen kan udøves – særligt ved E45-broen (sandøer) og ved Nørreåens udmunding i Gudenåen. I borgerhenvendelsen konkretiseres forslaget til kommunen skal etablere en smal afmærket sejlrende, hvor sandbankerne blokerer for sejlads på tværs af Gudenåens bredde. Renden skal sikre, at også motorbåde, der stikker dybere end 20 cm, kan sejle frit.

Etablering af en sådan sejlrende på delstrækninger mellem Nørreåens udløb og Randers vil være i strid med det gældende vandløbsregulativ. Regulativet giver ikke mulighed for at foretage oprensning med henblik på at sikre sejladsen.

Der fastlægges heller ingen fremtidig skikkelse for Gudenåen, idet denne i overensstemmelse med den hidtidige praksis, i størst mulig omfang skal henligge som naturvandløb. Dette indebærer, at Gudenåen kan have en vilkårlig og variabel skikkelse, når blot vandføringsevnen som beskrevet i afsnit 3.2 er til stede.

Og

Idet der ikke, som nærmere beskrevet i afsnit 3.3, er fastlagt en egentlig skikkelse for vandløbet, indebærer dette, at der ikke er fastsat eller kan forventes en minimumsdybde i Gudenåen.

Afsnit 3.2 fastlægger vandføringsevnen ved nedenstående tabel over sammenhæng mellem vandspejl og vandføring.

Station, meter	Bemærkning	Vandspejl ved medianmaksimum (m)	Medianmaksimums vandføring m ³ /sek
	Nedstrøms Tangeværket		
0	Turbineudløb	5,85	47,21
500	Ved Skibelund Plantage	5,71	47,21
5.000	Ved Bjerringbro	4,88	48,39
9.900	Nedstr. Kjeldbæk	4,04	49,32
10.100	Ved Busbjerg	4,03	49,32
15.300	Ved Ulstrup	3,58	50,22
21.400	Nedstrøms Langå Jernbanebro (Lilleå)	2,99	60,02
25.025	Ved Johannesberg, Langå	2,57	60,71
30.975	*)Ved Værum Enge	---	62,12
33.100	*)Nedstrøms Nørreå	---	88,07
34.900	*)Indløb motorvejsbro, Randers	---	88,14

*)Vandspejlet er på den nedre del påvirket af stuvningssituationer i Randers Fjord.

Tabel 3. visende sammenhæng mellem vandspejl og vandføring på udvalgte stationer.

Det er DN's opfattelse at sejlads på Gudenåen bør ske på åens og naturen præmisser. I forbindelse med de seneste revisioner af vandløbsregulativ og sejladsbekendtgørelse har vi overvejet, om vi skulle argumentere for at motorbådsejlads på strækningen nedenfor Tange skulle forbydes, men har afstået herfra ud fra den opfattelse, at Gudenåen på denne strækning er tilstrækkelig robust. Hvis motorbådssejlads forudsætter en tilbagevendende opgravning, vil vi i stedet foreslå, at motorbådssejlads forbydes.

Når man læser borgerhenvendelsen, ser det da også ud til, at mindre kan gøre det. Der står heri

"Derfor går det mig meget på sinde, at denne fritidsbeskæftigelse ikke er muligt, hvor sidste år var udfordrende, men i år er det næste umuligt at finde passage ved Motorvejsbroen og Randers Kajakklub. Jeg stiller gerne min GPS-sporing til rådighed, så vi kan se, at mine sejlruiter ikke afviger fra tidligere år."

Det fremgår, at problemet består i, at man ikke kan følge samme sejlroute fra år til år, hvilket er naturligt for en å, hvis leje ændrer sig og hvor vandstanden er påvirket af stuvninger i fjorden. Dette kunne man råde bod på med en afmærkning af den aktuelle 'bedste sejlroute'. Denne afmærkning vil bedst kunne etableres og vedligeholdes af brugerne i motorbådsclubberne, der kender behovet og vil vide det, når strømrøden har flyttet sig så meget, at der skal ændres på afmærkningen.

En række byrådsmedlemmer har både under debatten i byrådet og særligt efterfølgende anført, at byrådsbeslutningen ikke handler om sejlads, men om at tage konsekvensen af Klagenævnest afgørelse af 7-4-2026. Således skriver Erik Bo Andersen i et Facebook-opslag:

Respekter loven og klagenævnet – Gudenåen handler om regler, ikke følelser!

Den politiske debat i Randers Byråd har efterladt mig – og formentlig mange andre borgere – dybt måbende. Når vi sammen med et flertal i byrådet ønsker en oprensning af Gudenåen på strækningen nedstrøms Tange Sø, handler det hverken om "ufinansierede prestigeprojekter",

"kanalisering" eller drømme om motorbådsræs, som mindretallet ellers ihærdigt forsøger at gøre det til i pressen og på de sociale medier.

Det handler om noget så fundamentalt i et demokrati som at følge loven og rette ind efter landets øverste myndigheder.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har talt, og afgørelsen (sag 24/04943) er klokkeklar: Randers og Favrskov Kommuner havde ikke dokumenteret, at Gudenåens vandføringsevne levede op til regulativets krav.

Derfor må vi se på, hvad Klagenævnet skriver i sin afgørelse:

Miljø- og Fødevareklagenævnet ændrer Randers og Favrskov Kommunes afgørelse af 7. marts 2023 om, at den regulativmæssige vandføringsevne i Gudenåen er opretholdt på strækningen nedstrøms Tange Sø til, at kommunerne ikke har dokumenteret, at vandføringsevnen i vandløbet på afgørelsestidspunktet levede op til regulativets krav på den nævnte strækning.

Begrundelsen for at kassere kommunens afgørelse er at kontrolberegningerne, der ligger til grund for afgørelsen, viser en vandspejlsstigning på mere end 10 cm i forhold til vandspejlet som vist i ovenstående tabel fra regulativet

Klager har bemærket, at kontrolberegningen viser, at de beregnede forskelle på vandspejlene for 1997-opmålingen og den nye opmåling fra 2020 overskrider den tilladte stigning på 10 cm på strækningen fra st. 15.500- 15.500 m, idet der er beregnet 12-15 cm vandspejlsstigninger. Klager har i den forbindelse henvist til, at Randers og Favrskov Kommunes rådgiver bl.a. har vurderet, at det på grund af forskellen i detaljeringsgraden mellem 1997-opmålingen og 2020-opmålingen ikke kan konkluderes, at vandføringsevnen på strækningen fra st. 6.250-13.250 m reelt er forringet fra 1997 til 2020, men at dette heller ikke kan udelukkes.

Hvor kommunerne har vurderet, at 12-15 cm ligger indenfor beregnings- og måleusikkerheden, giver Klagenævnet klager ret i, at der i regulativet er fastlagt en grænse for afvigelse på 10 cm, og den skal tages bogstaveligt.

Bemærk at afvigelserne findes på strækningen opstrøms St 15.500 m, altså opstrøms Ulstrup.

Der er ikke fastlagt noget maksimalt vandspejl fra Værum Enge til udløbet i Randers fjord, som det ses af ovenstående tabel.

Klagenævnets afgørelse er derfor kun relevant for diskussionen om kanalisering af Gudenåen nedstrøms Værum enge, hvis man kunne argumentere for, aflejringerne her var årsag til vandspejlsstigningen opstrøms Ulstrup. Det er ikke tilfældet.

DN ser derfor frem til at Randers kommune genovervejer beslutningen.

Venlig hilsen

Christian Halgreen